

STRATEGIJA RAZVOJA TURIZMA GRADA OPUZENA ZA RAZDOBLJE OD 2017. DO 2022. GODINE

Naručitelj Grad Opuzen

OVAJ PROJEKT SUFINANCIRAN JE SREDSTVIMA EUROPSKE UNIJE
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
Strategija razvoja turizma Grada Opuzena 2017. - 2022.

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014. - 2020.

Udio sufinansiranja: 85 % EU, 15 % RH

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj: Europa ulaže u ruralna područja

Pitanja u vezi sa sadržajem ovoga dokumenta molimo uputiti na adresu:

MICRO projekt d.o.o.
Ruđera Boškovića 27, 21000 Split
T: 021 555 400
F: 021 555 406
E: info@ultima.com
W: www.ultima.com

Zaštita prava

Sadržaji što su ovdje izneseni izrađeni su isključivo za Grad Opuzen. MICRO projekt d.o.o. je izradio ovaj dokument za potrebe Grada Opuzena u skladu sa zahtjevima Naručitelja, Grad Opuzen, samo za njegovu specifičnu primjenu. Ostale osobe koje koriste informacije iz ovoga dokumenta čine to na vlastitu odgovornost i vlastiti rizik.

© MICRO projekt d.o.o., 2019.

Sva prava pridržana.

Sadržaj ovoga dokumenta zaštićen je autorskim pravima. Izmjene, kraćenja, proširenja i nadopune moguće su samo uz prethodnu pisanu suglasnost društva s ograničenom odgovornošću MICRO projekt d.o.o., Split. Umnožavanje je dopušteno samo uz uvjet da na svakom primjerku ostane otisnuta gornja napomena o autorskim pravima. Objavljivanje ili prevođenje dopušteno je samo uz prethodni pisani pristanak društva s ograničenom odgovornošću MICRO projekt d.o.o., Split.

U Splitu, lipanj 2019.

MICRO projekt

SADRŽAJ

1	UVOD	4
2	KORIŠTENI METODOLOŠKI PRISTUP	5
3	ANALIZA STANJA	6
3.1	RESURSNA OSNOVA	6
3.1.1	OPĆI PROFIL	6
3.1.2	RESURSNA OSNOVNA	9
3.1.3	MANIFESTACIJE I ATRAKCIJE	12
3.1.4	TURISTIČKA INFRASTRUKTURA	17
3.1.5	TURISTIČKI POKAZATELJI	17
3.1.6	TURISTIČKI PROIZVODI	19
3.2	ANALIZA OKRUŽENJA I TRENDVI	20
3.2.1	OPĆI PROFIL MAKRO OKRUŽENJA	20
3.2.2	TRENDVI U TURIZMU	23
3.3	RAZVOJNE MOGUĆNOSTI I OGRANIČENJA	24
4	SWOT ANALIZA	25
5	STRATEGIJA RAZVOJA	27
5.1	STRATEŠKE ODREDNICE	27
5.1.1	VIZIJA	29
5.1.2	CILJEVI I STRATEŠKE SMJERNICE	30
5.2	USKLAĐENOST STRATEŠKIH ODREDNICA SA STRATEGIJAMA VIŠEG REDA	32
5.3	MARKETING PLAN	33
5.3.1	TURISTIČKI PROIZVOD	33
5.3.2	MODELI ODREĐIVANJA CIJENE	36
5.3.3	DISTRIBUCIJA I PROMOCIJA	36
6	OPERATIVNI PLANOWI	37
6.1	AKCIJSKI PLAN	37
6.2	FINANCIJSKI PLAN	39
	POPIS SLIKA	40
	POPIS TABLICA	40
	POPIS KORIŠTENIH AKRONIMA	40

1 UVOD

Navedeno poglavlje biti će dodano prilikom isporuke zadnje verzije Strategije razvoja turizma Grada Opuzena za razdoblje 2017. do 2022. godine.

DRAFT

2 KORIŠTENI METODOLOŠKI PRISTUP

Navedeno poglavlje biti će dodano prilikom isporuke zadnje verzije Strategije razvoja turizma Grada Opuzena za razdoblje 2017. do 2022. godine.

DRAFT

3 ANALIZA STANJA

Analizom stanja nastoje se obuhvatiti temeljne značajke promatrane jedinice lokalne samouprave koje su potrebne za izradu cjelovite Strategije razvoja turizma Grada Opuzena za razdoblje od 2017. do 2022. godine. Kako bi se ustanovila resursna osnova kojom Grad Opuzen raspolaže obuhvaćena su geografska, administrativna, ekonomska te prometna obilježja. U razmatranje su uzeti svi prirodni i kulturni resursi, manifestacije i atrakcije. Za temeljitu Analizu stanja u obzir su uzeti trendovi u turizmu, ali i makro okruženje Grada Opuzena koje može imati direktan i indirektan utjecaj na razvoj turizma. Također su u obzir uzete i razvojne mogućnosti i ograničenje Grada Opuzena.

3.1 Resursna osnova

3.1.1 OPĆI PROFIL

Opuzen je grad smješten na južnom dijelu Republike Hrvatske, u Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Prema klasifikaciji prostornih jedinica za statistiku (NUTS¹) grad Opuzen spada u Jadransku Hrvatsku. Površina Opuzena iznosi 24,04 km² te zauzima 1,35 % površine Dubrovačko-neretvanske županije. Prostornim planom grad Opuzena obuhvaćena su ukupno 3 naselja: Opuzen, Buk-Vlaku i Pržinovac. Grad Opuzen graniči s općinom Kula Norinska na sjeveroistoku, gradom Pločama na sjeverozapadu te na jugu s općinom Slivno. Prema popisu stanovnika iz 2011. godine² u Opuzenu je bilo 3 254 stanovnika što obuhvaća 2,65 % stanovništva Dubrovačko-neretvanske županije. Najveći broj stanovnika zabilježen je u Opuzenu koji broji 2 729 stanovnika, naselje Buk-Vlaka broji 492 stanovnika te Pržinovac svega 33 stanovnika.

¹ Nacionalna klasifikacija prostornih jedinica za statistiku 2012. statistički je standard koji se koristi za prikupljanje, upisivanje, obradu, analizu i diseminaciju podataka regionalne statistike prema razinama prostorne podjele Republike Hrvatske, Državni zavod za statistiku: NKPJS 2012

² <https://www.dzs.hr/default.htm>

Slika 1. Prostorni smještaj grada Opuzena u Dubrovačko-neretvanskoj županiji i na karti Republike Hrvatske

Izvor: Izrada autora

Grad Opuzen ima povoljan prometno-geografski položaj. Kroz sam grad prolazi državna cesta D9 (granični prijelaz Metković – Opuzen – D8) duljine 10,88 km, županijska cesta 6219 Buk Vlaka (L69010) – Podgradina – Opuzen (D9) u duljini od 4,5 km te lokalna cesta 69011 Opuzen(D9) - Podgradina u duljini od 1,1 km. Na udaljenosti od 20 km od Opuzena, u naselju Karamatići, nalazi se ulaz na autocestu A1 koja povezuje Dalmaciju sa kontinentalnim dijelom Hrvatske. Udaljenost Opuzena od graničnih prijelaza sa Bosnom i Hercegovinom iznosi za GP Gabela Polje 10,9 km, za GP Zvirici 16,4 km, za GP Doljani 10,2 km. Udaljenost do graničnog prijelaza Karasovići sa Crnom Gorom iznosi 122 km. Autobusni kolodvori nalaze se u Pločama na udaljenosti od 15 km i u Metkoviću na udaljenosti od 10 km. Najbliža zračna luka „Čilipi“ nalazi se u Dubrovniku te je udaljena 106 km. Najbliža morska luka od međunarodnog značaja je ona u Dubrovniku, te je od Opuzena udaljena 85 km. Navedena luka spaja Dubrovnik sa lukom Bari u Italiji. U Pločama se nalaze putnička i teretna luka. Na području Opuzena prolazi željeznička pruga koja vodi od Ploča, preko Metkovića, zatim Čapljine i Sarajeva u BiH prema Srednjoj Europi. Prema podacima Hrvatskih cesta zabilježeni prosječni ljetni dnevni promet u 2017. godini na brojačkim točkama iznosio je ukupno 44 688 vozila. Detaljan prikaz dan je u idućoj tablici.

Tablica 1. Prosječni ljetni dnevni promet na promatranim brojačkim mjestima

Brojačko mjesto/ godina	2016.	2017.
Opuzen	2094*	2 360
Kula Norinska	11 632	11 415
Rogotin	14 033	14 276
Komin	1 825	1 839
Vlaka	7 096	7 215
Krvavac	2 402*	2 409
Metković	5 596	5 174
Ukupno	42 788	44 688
*procjena		

Izvor: www.hrvatske-ceste.hr

U analizu su uključene brojačke točke Opuzen, Kula Norinska, Rogotin, Komin, Vlaka, Krvavac i Metković s obzirom na to da se frekventnost prometovanja na tim točkama direktno može reflektirati na mogućnosti po pitanju posjećenosti Opuzena kao turističke destinacije.

Najznačajnija gospodarska djelatnost prema podacima Hrvatske gospodarske komore iz 2014. godine na području Opuzena je trgovina na veliko i na malo u kojoj je bilo registrirano 39 % gospodarskih subjekata. Druga najznačajnija djelatnost je poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo sa 16 %, zatim djelatnost pružanja smještaja te pripreme i posluživanja hrane s 9 %, prerađivačka industrija s 9 % te građevinarstvo sa 7 %.

Opuzen se smjestio u dolini rijeke Neretve koja je formirala specifičan izgled ovog kraja. U Opuzenu se Neretva odvaja u 12 rukavaca koji se zavijaju oko polja zbog čega su ona iznimno plodna jer se kanali, prirodni i umjetno napravljeni, koriste za navodnjavanje. Zbog navedenog Opuzen je pogodan za poljoprivredne aktivnosti. Navedenome dodatno u prilog ide činjenica da je prema popisu stanovnika iz 2011. godine u Opuzenu bilo 1120 kućanstava a u 2018. godini bilo je ukupno registrirano 886 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava što znači da se 79,11 % kućanstava bavi poljoprivredom. Ukupna poljoprivredna površina koja se obrađuje iznosi 879,35 ha. Najznačajniju skupinu sa 90,82 % obuhvaćaju voćne vrste od kojih su najznačajnije mandarine sa 740,03 ha, zatim lubenice s 21 ha, miješani voćni nasadi 8,02 ha te jagode sa 6,59 ha posađenih voćnih vrsta. Uz voćne vrste zastupljene su još i masline na 32,13 ha ili 3,65 % te povrće na 26,94 ha ili 3,06 % poljoprivrednih površina. Opuzen je također svrstan u vinogorje Neretva koju čine još 2 grada - Metković i Ploče te 4 općine - Kula Norinska, Pojezerje, Slivno i Zažablje. Površina u Opuzenu na kojoj je zasađena vinova loza iznosi 2,20 ha dok je još na 3,30 ha zasađen rasadnik vinove loze.

3.1.2 RESURSNA OSNOVNA

3.1.2.1 Prirodni resursi

Glavni prirodni resurs, a ujedno i glavno obilježje Opuzena je rijeka Neretva sa svim svojim pritokama. Delta Neretve (HR1000031) zaštićena je mrežom Natura 2000. Jugoistočni dio delte rijeke Neretve 1974. godine proglašen je ihtiološko-ornitološkim rezervatom. Također je od 1993. navedeno područje dobilo i međunarodnu zaštitu putem RAMSAR konvencije o zaštiti močvara. Njegova ukupna površina obuhvaća 498.98 ha od čega se 45.35 ha nalazi na području grada Opuzena. Dolina Neretve važno je odmorište ptica selica prema jugu te zimovalište ptica iz sjeveroistočne i srednje Europe. Vrste koje najviše obitavaju na ovom području su patke, liske, čurlini, čigre te galebvi a zabilježene su i čaplje dangube te ugrožena vrsta malih vranaca. Ušće Neretve karakteristično je po plitkim pješčanim plažama koje zajedno sa neprestanim strujanjem vjetrova pogoduju razvoju vodenih sportova poput kiteboardinga.

Na području Grada Opuzena ne postoje šume i šumska zemljišta. Glavni razlog tome je slana podloga zemlje koja je tipična za područja slanih i boćatih voda kakva se nalazi na području delte Neretve. Intenzivna melioracija i smanjivanje vodenog toka rijeke Neretve rezultiralo je izmjenom vegetacije na cijelom području delte. Područje delte Neretve danas je uglavnom sastavljeno od obrađenih vinograda, maslinika i voćnjaka među kojima su najzastupljenije mandarine.

Slika 2. Snimka doline Neretve iz zraka; Crne liske

Izvor: www.agroportal.hr i www.lovac.info

Grad Opuzen smjestio se 1 m nadmorske visine te pripada sredozemnom tipu klime. Klimu ovog područja karakteriziraju duga, suha i topla ljeta te blage i kišne zime. Godišnje količine padalina na području Grada Opuzena kreću se između 33,7 mm i 148,8 mm³.

Značajan resurs na kojima Opuzen može temeljiti daljnji razvoj su tlo i klima pogodni za razvoj poljoprivrede, posebice agruma po kojima je dolina Neretve prepoznata u regiji. Pri tome je neophodno spomenuti najrasprostranjeniju kulturu mandarinu koja se ističe kvalitetom ploda. Mandarinom je na području doline Neretve zasađeno oko 2.500 ha sa oko 2,5 milijuna stabala koje godišnje nose i do 50 000 tona, na području Opuzena pod mandarinom je zasađeno ukupno 740,03 ha. Neretvanska mandarina zaštićena je oznakom izvornosti od strane Ministarstva poljoprivrede 21. prosinca 2016. godine te se pridružuje registru Hrvatskih proizvoda u koji su uvršteni proizvodi poput Slavenskog kulena, Ličkog krumpira, Ogulinskog zelja i sl. Zaštićena, mandarina kao jednostavan proizvod ili prerađena u đemove, sokove i rakije predstavlja proizvod oko kojega se može temeljiti turistička ponuda i prepoznatljivost područja diljem svijeta. Cijela dolina je poznata po štandovima na kojima poljoprivrednici duž cijele ceste koja prolazi ovim područjem prodaju mandarine i druge poljoprivredne proizvode.

Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode DNŽ vodi brigu o zaštićenim dijelovima Županije među kojima je i delta Neretve.

Na području Opuzena postoji zajedničko lovište ukupne površine 3 343 ha, na kojem je glavna vrsta divljači prepelica pućpura a lovištem upravlja LU Prepelica. Osim lova divljači Opuzen je vezan i uz ribolov riječne i morske ribe koju za vlastite potrebe lovi lokalno stanovništvo. Riječna riba (poput jegulja) lovi se pri površini vode dok se morska lovi pri dnu.

Plaža na Ušću Neretve jedina je plaža u Opuzenu. Karakteristična je po dugoj pješčanoj obali te pjeskovitom morskom dnu. Plaža je dio ihtološko-ornitološkog rezervata te je uvrštena u ekološku mrežu, zbog kategorija zaštite na području nema značajnih rekreacijskih sadržaja a postoji samo jedan ugostiteljski objekt.

3.1.2.2 Kulturni resursi

Stari dio grada Opuzena leži na otoku Posrednica te predstavlja klasični rimski forum-pjacu na kojem se nalazi **župna crkva sv. Stjepana prvomučenika**. Crkva je izgrađena krajem 19. stoljeća, čistog pročelja s naglašenim zvonikom visine 30 metara. Klasična je za neoklasicizam, sagrađena je od bijelog kamena i ima tlocrt u obliku latinskog križa. Unutrašnjost crkve opremljena je bogatim, mramornim oltarima sa elementima baroknog stila. Unutar crkve nalaze se i dva umjetnička djela naprocjenjive vrijednosti. Oltarnu palu Mučeništvo sv. Stjepana naslikao je Filip Naldi 1752. godine a prikazuje Židove u turskim nošnjama kako kamenuju sv. Stjepana. Druga slika, Bezgrešnog začeca djelo je nepoznatog autora s početka XVIII. stoljeća. Slika se nalazi na baroknim pokretnim oltarom od pozlaćenog drva.

Slika 3. Lijevo župna crkva sv. Stjepana prvomučenika; Desno crkva sv. Roka

Izvor: www.zupaopuzen.hr

Uz mjesno groblje smještena je i **crkva sv. Roka** sagrađena u drugoj polovici 18. stoljeća. Na vrhu pročelja nalazi se preslica sa tri zvona. U unutrašnjosti crkve 1855. godine smještene su dvije slike na platnu koje prikazuju Srce Isusovo i Srce Marijino. Godine 1972. preuređeno je svetište a oltar je okrenut prema puku, iza oltara postavljena je slika s likovima Bezgrešnog začeca, sv. Roka i sv. Ivana Krstitelja.

U starom dijelu grada nalaze se nekoliko kasnobaroknih stambeno-gospodarskih objekata. Barokni stil sačuvan je na nekolicini objekata u obliku detalja na građevinama te kroz prostrana dvorišta i katnice snažnog volumena koje su karakteristične za barok.

Uz obalu rijeke Neretve nalazi se riva, tipična za primorska naselja, s nizom drvoreda i rezidencija koje imaju ograđen vrt prema rijeci a u zaleđu im se nalaze gospodarska dvorišta. Među kamenim prizemnicama i katnicama ističu se **Kuća Oman** i **Kuća Sušan**. Na idućoj slici nalazi se mjesni Trg kralja Tomislava u Opuzenu sa objektima Gradske uprave izgrađene 1888. godine, Kuće Nikolić, Franičević te Ajduk-Utovac.

Slika 4. Trg kralja Tomislava u Opuzenu

Izvor: www.opuzen.hr

Prostornim planom uređenja Grada Opuzena³ određena su tri arheološka lokaliteta:

- Arheološki lokalitet Posrednica
- Arheološki lokalitet Jesenska
- Arheološki lokalitet Luke

O navedenim lokalitetima nisu pronađene detaljnije informacije no poznato je kako je donji tok rijeke Neretve u antičko vrijeme bio plovni put. Kako se obradom tla i melioracijom mijenjao tok rijeke arheološki lokaliteti se uglavnom nalaze u poljoprivrednom području uz rijeku.⁴

Osim zaštite arheoloških područja predviđene su i mjere zaštite i za povijesno graditeljske cjeline gradskog područja Opuzen te seoskih naselja Smokovo i Selo.

Jedan od kulturnih resursa grada Opuzena je i kip Rimske carice Livije Drusille. Carica je rođena 58. godine pr. Kr. te je bila supruga cara Augusta i majka cara Tiberija. Glava kipa u 19. stoljeću dospjela je u Oxford u Engleskoj gdje je izložena u muzeju Ashmolean dok je tijelo kipa 1847. godine iskopano u Opuzenu. Tijelo i glava su 2000. godine spojeni a kip je bio izložen u Splitu, Zagrebu, Vatikanu, Barceloni te Oxfordu. Zbog neriješenih imovinsko-pravnih odnosa glava kipa vraćena je u Oxford dok se tijelo nalazi u Opuzenu.

Od spomenika u Opuzenu ističe se spomenik Regulacije toka Neretve u obliku obeliska koji je postavljen na rivi 1885. godine te spomenik Pobjeda nad močvarom podignut 1975. godine kao podsjetnik na melioraciju Neretve.

3.1.3 MANIFESTACIJE I ATRAKCIJE

Manifestacije i atrakcije koje se odvijaju u Opuzenu uvelike su vezane uz prirodna bogatstva koja ga okružuju. Manifestacije se organiziraju uz pomoć turističke zajednice Opuzen i udruga koje djeluju na području grada. U sljedećoj tablici prikazan je kalendar manifestacija i njihov raspored kroz godinu.

Tablica 2. Kalendar manifestacija

Siječanj	np	Srpanj	Opuzensko lito Neretvanska brudetijada
Veljača	Maškare Noć plotica i neretvanskog vina	Kolovoz	Opuzensko lito Maraton lađa Melodije hrvatskog juga
Ožujak	np	Rujan	np
Travanj	Čuvari Kristova groba	Listopad	Dani mandarina
Svibanj	np	Studeni	Dani jegulje
Lipanj	Zen Opuzen	Prosinac	np

Izvor: Izrada autora

Važnost održavanja manifestacija tijekom cijele godine očituje se u produživanju trajanja turističke sezone na predsezoni i podsezoni. Na taj način turistička ponuda nije vezana uz ljetne mjeseci te turistički proizvod kakav se najčešće vezuje uz turizam a to je „sunce i more“. Razvoj manifestacija koje se vezuju za selektivne oblike turizma dovodi do razvoja bolje i kvalitetnije ponude te se privlače posebne skupine potrošača. Iz kalendara manifestacija vidljivo je kako se u mjesecu ožujku, travnju i svibnju ne održavaju manifestacije. Navedeno bi se trebalo promijeniti u cilju ranijeg početka turističke sezone.

³ https://drive.google.com/file/d/1PFQcm4vDXxqUIAbOUpfiJ9g_wBI3GMCo/view

⁴ https://bib.irb.hr/datoteka/923123.Hrvoje_Manenica_-_Antiki_fluvijalni_lokaliteti_u_dolini_Neretve.pdf

Najdužu tradiciju održavanja imaju Maškare u Opuzenu. One se održavaju svake veljače od 1784. godine u organizaciji Udruga i grada Opuzena. U maškarama sudjeluju brojne građani, vrtići i udruge. Maškarana povorka prolazi gradom u pratnji glazbe, kritizira se stanje u društvu a na kraju slijedi suđenje i spaljivanje Krnjevala.

Noć Plotice i neretvanskog vina gastronomska je manifestacija kojom se iz zaborava želi izvući ribu ploticu karakterističnu za dolinu Neretve i Opuzenski kraj. Manifestacija okuplja preko 10 ekipa a često gostuju i ekipe iz susjedne BiH. Kvaliteta plotice je najbolja u veljači kada se manifestacija i održava a priprema se na brojne načine no najčešći je priprema na brudet ili prženje u ulju.

Manifestacija Čuvari Kristova groba održava se na Veliki petak te traje do Uskrsa gdje se prikazuje čuvanje Isusova groba. Ova manifestacija karakteristična je za brojna dalmatinska mjesta a Opuzenska se razlikuje od nošnje čuvara koji nisu u rimskim odorama kako je to uobičajeno u drugim mjestima nego nose mornarska odjela.

U Opuzenu se od 2014. godine održava festival ulične i riječne umjetnosti pod nazivom Art festival Zen-Opuzen. Festival predstavlja „galeriju na otvorenom“ koja okuplja umjetnike iz raznih zemalja te ga posjeti preko 5 000 posjetitelja. Festival ima i ekološki aspekt jer se u izradi umjetnina koriste već korišteni materijali. Iako Opuzen nema klasičnu galeriju ili muzej na ovaj način se cijeli grad pretvara u jedinstvenu galeriju jer na oronulim zidovima u cijelom gradu slikaju brojni hrvatski i europski slikari i street art umjetnici.

Opuzensko lito predstavlja skup manifestacija koje se odvijaju kroz mjesec srpanj i kolovoz svake godine. Manifestacije obuhvaćaju izložbe, koncerte, predstave i razne sportsko-rekreativne manifestacije čiji su glavni organizatori Grad Opuzen i TZ Grada Opuzena. Zaštitnik grada Opuzena je sv. Stjepan prvomučenik te se na taj dan, 03. kolovoza, taj dan se slavi i kao Dan grada Opuzena te se održava sajamski dan na gradskoj rivi. U sklopu Opuzenskog lita se također održava popularno natjecanje Čikarijada. Natjecanje organizira udruga Santa Valerio a svake godine okuplja oko 30-ak natjecatelja i brojnu publiku. Na starom mostu nalaze se natjecatelji koji jedan po jedan bacaju šalicu tzv. čikaru u rijeku Neretvu a pobjednik je onaj koji šalicu baci što dalje. Kako šalice ne bi potonule napune se pur-pjenom te ih se nakon svakog bacanja vadi iz rijeke.

Neretvanska brudetijada amatersko je kulinarsko natjecanje koje se održava od 2003. godine te okuplja više od 3 tisuće posjetitelja. Natjecanje je osmislila udruga Družba Pivčeva kala a cilj manifestacije je očuvati neretvansku gastronomiju i tradicionalan način spravljanja neretvanskog brudeta. U natjecanju sudjeluje do 25 ekipa a kuhanje traje 45 minuta. Svi posjetitelji mogu degustirati brudet a manifestacija ima i humanitarni karakter.

Slika 5. Manifestacija Neretvanska brudetijada

Izvor: <http://www.portaloko.hr>

Maraton lađa na Neretvi predstavlja amatersko, sportsko natjecanje koje se održava od 1998. godine. Maraton organizira Udruga lađara a glavni pokrovitelji su grad Opuzen i TZ Opuzen. Natjecatelji s utrkom startaju u Metkoviću, idu nizvodno kroz Opuzen pa sve do cilja u Pločama. Ruta je duga 22 km te u prosijeku sudjeluju 33 ekipe. Natjecanje prati nekoliko desetaka tisuća posjetitelja duž cijele rute a pobjednička ekipa dobiva zlatne medalje, novčanu nagradu te brončani štit kneza Domagoja. Glavni cilj maratona je očuvati izvorne neretvanske lađe od propadanja.

Slika 6. Maraton lađa

Izvor: www.maraton-ladja.hr

Od 1993. godine u Opuzenu se organiziraju Melodije Hrvatskog juga. Cilj festivala je obogatiti kulturni program grada Opuzena te potaknuti razvoj i suradnju glazbenih autora diljem hrvatske ali i svijeta.

U organizaciji Srednje poljoprivredne i tehničke škole Opuzen od 2016. godine organiziraju se Dani mandarina. Trodnevnu manifestaciju organizira se u svrhu očuvanja tradicije i turističku valorizaciju mandarine kao agroturističkog brenda. Na manifestaciji sudjeluju brojne obrazovne institucije iz cijele RH, udruge, savjetodavne službe, turistička zajednica te lokalna uprava i samouprava. Kroz tri dana posjetitelji se mogu natjecati u izradi skulptura od mandarina, sportskim aktivnostima, društvenim igrama. Također se mogu degustirati i kupiti proizvodi od mandarine a kraj programa bude popraćen koncertom zabavne glazbe.

Slika 7. Manifestacija dani mandarina

Izvor: www.opuzen.hr

Na taj se način nastoji educirati stanovništvo te potaknuti zajednicu na stvaranje zajedničkog brenda.

Udruga Maškadur organizator je gastronomske manifestacije Dani jegulje koja se održava u studenom od 2015. godine. Cilj manifestacije je promovirati jegulju kao deliciju neretvanskog kraja te očuvati specifičan način pripremanja jegulje. Na taj se način nastoji valorizirati gastronomske specifičnosti ovoga kraja. Manifestaciju posjeti preko 3 000 posjetitelja.

Još jedan oblik turizma koji privlači velik broj posjetitelja na ovo područje su vodeni sportovi kao što su: kiteboarding⁵, jedrenje na dasci (windsurfing)⁶, paddleboarding⁷ i kayaking⁸. Područje ušća Neretve prostor je dugih ali pješčanih plaža sa povoljnim strujanjem maestrala i tramontane. Posjetitelji imaju mogućnost sudjelovanja na tečaju u kojem mogu naučiti osnove ovog sporta te se okušati u istom.

⁵ Ekstremni vodeni sport u kojem vozač (kajter) upravlja zmajem (kajtom) koji mu služi kao jedro kako bi uz pomoć snage vjetra glisirao na dasci.

⁶ Vodeni šport koji je nastao kombinacijom surfanja za koji je potrebna daska i jedrenja za koje je potrebna daska. Kombinacijom daske i jedra sportaši se uz pomoć vjetra kreću po površini mora.

⁷ Sport u kojem se sportaš stoji ili sjedi na dasci za surfanje te se odguruje veslima te se na taj način kreće po površini vode.

⁸ Sportska aktivnost u kojoj se sportaš po vodi kreće kajakom (vrsta plovila) te se odguruje uz pomoć vesla.

Slika 8. Neretva kiteboarding

Izvor : www.neretvakiteboarding.com

Gastronomija

Iz prethodno opisanih manifestacija na području Opuzena vidljivo je kako su četiri manifestacija povezane sa gastronomskom ponudom i pripremom hrane. Redom su to :

- Noć plotica i neretvanskog vina
- Neretvanska brudetijada
- Dani mandarina
- Dani jegulje.

Navedene manifestacije dobra su podloga za daljnji razvoj turističke ponude. Specifičnost prostora na spoju rijeke Neretve i Jadranskog mora te plodna polja koja okružuju Opuzen zalog su za velik broj raznolikih namirnica, koje spremljene na tradicionalan način čine cjelokupan turistički proizvod.

Namirnice na kojima se temelji gastronomska ponuda neretvanskog kraja pa tako i Opuzena prvenstveno se odnose na jela od riječne i morske ribe. Brudet je tradicionalno jelo koje se priprema od morske ribe, ugora, grdobine i škarpine dok je posebnost Neretvanskog brudeta što se priprema od jegulja, žaba i cipala. Neretvanski brudet se priprema u plićoj i široj posudi u kojoj se na maslinovom ulju dinsta lik te riba, zatim se dodaju sol i papar, peršin i češnjak. Jelo se zalije vodom i vinom te se kuha duže vrijeme bez miješanja (posuda se povremeno samo protrese). Specifičnost ovog jela je i dodavanje ljute crvene paprike, te se prema tradiciji kaže da u recept ide onoliko ljutih papričica koliko je ribljih glava. Osim pripreme na brudet jegulje se još pripremaju i na ražnju ili gradelama, manji komadi se mogu pržiti u ulju dok se velike jegulje mogu sušiti za zimu te se pripremati na bijelo s krumpirima ili sa blitvom i raštikom.

Žabe su delikatesa koja se osim u brudet može pohati ili peći na gradela. Također se često pripremaju i jela ispod peke. Peka se može spremati od mesa poput janjetine, teletine i piletine ali i hobotnice. Neretvanske kozice ili gambori vrsta su morskih rakova koja se može pripremati na brojne načine. Najpoznatiji su rižoti ili tjestenine sa gamborima, gambori na gradela ili na buzaru.

Na plodnim Opuzenskim poljima raste brojno voće i povrće. Najpoznatije su mandarine koje se za vrijeme berbe mogu kupiti na štandevima duž cijele ceste koja prolazi uz polja. Mandarine se osim kao voće prerađuju u marmelade i đemove, rakije i sokove. Također se prodaje i drugo voće i povrće ali u manjoj mjeri. Mogu se izdvojiti naranče i proizvodi od naranči poput soka ili ušećerene kore - arancina, suhe smokve, maslinovo ulje, med i sl

3.1.4 TURISTIČKA INFRASTRUKTURA

Prostornim planom uređenja grada Opuzena na priobalnom području određen je prostor „Plaža“. Plaži je omogućen pristup s kopnene strane te nije infrastrukturno opremljena. Plaža se koristi kao kupalište više od 50 godina a u novije vrijeme i u rekreativne aktivnosti no zadržana su i očuvana sva prirodna obilježja prostora.

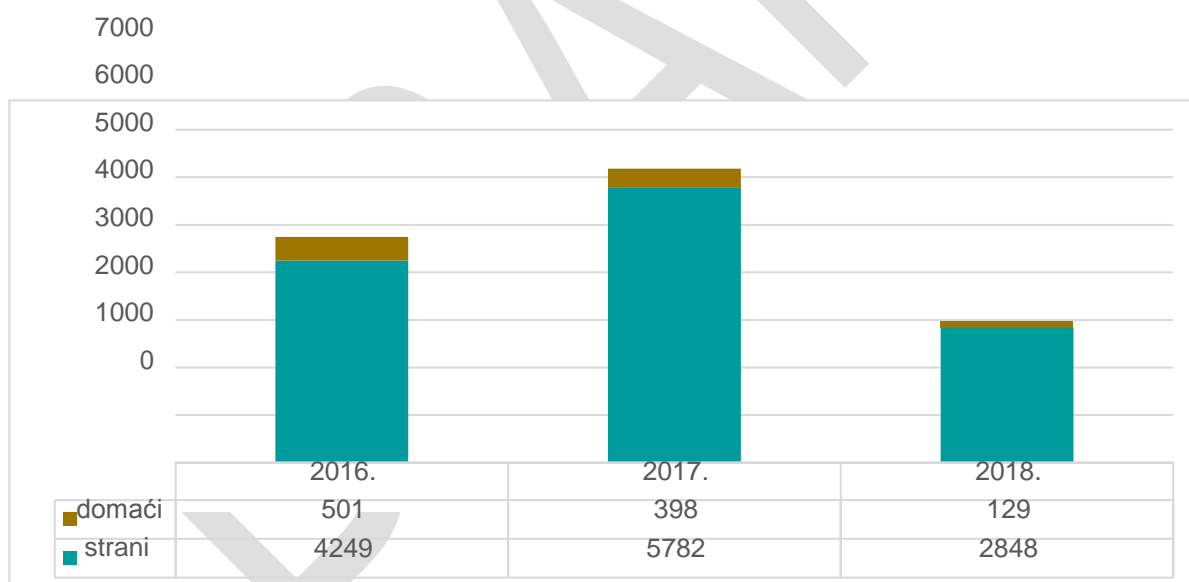
Na području Opuzena Prostornim planom su naznačena ili planirana područja koja doprinose razvoju turizma. Kako je rijeka Neretva plovna do Metkovića planirana je izgradnja luke nautičkog turizma do 100 vezova na području Grada Opuzena što je navedeno u Ciljanim izmjenama i dopunama Prostornog plana uređenja Grada Opuzena.⁹

Na području grada potrebno je postavljanje smeđe turistička signalizacija te je potrebno označiti i biciklističke staze koje će biti napravljene provedbom strateških ciljeva.

3.1.5 TURISTIČKI POKAZATELJI

Sljedeći graf prikazuje broj dolazaka i noćenja turista na području grada Opuzena u razdoblju 2016. - 2018. godine. Rekordna godina u promatranom razdoblju je bila 2017. kada je zabilježeno 6 180 noćenja. Broj noćenja u promatranom razdoblju (2016. - 2018. godine) se smanjio za 37,33 %. Najviše noćenja ostvaruju strani turisti te je vidljiv veliki nesrazmjer između broja domaćih i stranih turista. Udio stranih turista u ukupnim noćenjima u promatranom razdoblju iznosi 92 %.

Grafikon 1: Broj noćenja u Gradu Opuzenu

Izvor: TZ Opuzen

Sljedeća tablica prikazuje dolaske i noćenja turista prema zemlji podrijetla. Iz nje je vidljivo da Poljska predstavlja najjače tržište s najvišim brojem dolazaka i noćenja a slijedi ga Bosna i Hercegovina, Njemačka, Mađarska i Slovenija.

⁹ <http://www.zzpudnz.hr/LinkClick.aspx?fileticket=5nw4t-tza94%3d&tabid=462>

Tabela 1. Dolasci i noćenja prema zemlji podrijetla

Država	2016.		2017.		2018.	
	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja
Poljska	131	1472	173	1742	131	624
Bosna i Hercegovina	153	1347	151	1414	96	687
Mađarska	40	192	78	480	69	341
Njemačka	32	139	57	651	57	543
Hrvatska	124	501	50	398	46	129
Slovenija	64	461	70	674	30	161
Austrija	18	75	16	156	28	155
Francuska	2	10	15	108	20	97
Češka	17	82	14	170	16	89
Italija	23	87	4	40	13	13
Nizozemska	6	14	6	84	6	12
Finska	0	0	0	0	6	42
Srbija	16	292	9	77	5	37
Španjolska	0	0	2	10	5	8
Švedska	6	28	2	4	4	10
Ujedinjena Kraljevina	3	21	0	0	3	3
Švicarska	3	17	8	80	3	12
Rumunjska	1	2	2	50	2	2
Rusija	0	0	1	10	2	5
Crna Gora	0	0	0	0	2	6
Australija	0	0	2	4	1	1
Ukrajina	1	6	0	0	0	0
Argentina	2	4	0	0	0	0
Koreja, Republika	0	0	3	21	0	0
Danska	0	0	1	7	0	0
Ukupno:	642	4750	664	6.180	545	2977

Izvor: TZ Opuzen

3.1.6 TURISTIČKI PROIZVODI

Turistički proizvod predstavlja osnovu za razvoj i proširenje turističke ponude. Glavni resurs grada Opuzena su prirodni resursi koji se razvojem selektivnih oblika proizvoda i turističke ponude posjetiteljima prezentiraju kroz gastronomsku ponudu, kulturne manifestacije te rekreacijske aktivnosti.

Cijela dolina Neretve pa tako i grad Opuzen tradicionalno su poljoprivredni kraj čiji se razvoj temelji na plodnim poljima prvenstveno poznatima po plantažama mandarina ali i drugim brojnim voćarskim i povrtlarskim kulturama. Nositelji poljoprivredne proizvodnje su obiteljska gospodarstva koja ulažu znanje i iskustvo u stvaranje autentične ponude koja privlači specifične vrste turista. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva u svojoj ponudi osim svježe ubranih proizvoda nude i razne prerađevine poput marmelada i đemova, smokvenjaka, ušećerenog voća te rakija i likera. Svoje proizvode prodaju na štandovima koji se protežu duž glavnih cesta na koje svi zainteresirani prolaznici mogu stati i kupiti domaće proizvode. Prepoznatljivost neretvanskog kraja po mandarinama potvrđena je oznakom izvornosti¹⁰ što daje dodatnu potvrdu kvalitete i predstavlja mogućnost za daljnji razvoj i promociju proizvoda. Također se u ponudi brojnih turističkih agencija diljem Hrvatske nude vikend izletničke ture koje posjetiteljima uz smještaj i hranu nude i foto safari dolinom Neretve ali i berbu mandarina na poljoprivrednim gospodarstvima.

Na području vinogorja Neretva nalazi se mala vinarija obitelji Prović iz Opuzena. Obitelj proizvodi 6 vrsta vina od kojih se mogu izdvojiti Chardonnay, Modrič, Teuta te vino Livija napravljeno od autohtonih sorti zlatarice tipične za ove krajeve. Na imanju obitelj nudi stručno vođenu degustacije, obilasku podruma i vinograda, posjetitelji uz vina imaju priliku kušati i tradicionalna neretvanska jela poput brudeta od jegulje s palentom. U vlasništvu obitelji nalazi se i hotel Merlot koji uz smještajne kapacitete ima i restoran. Na taj način obitelj Prović nudi poseban doživljaj turistima koji se odlučuju za posjetu ovog kraja.

Poljoprivredna proizvodnja predstavlja podlogu za razvoj gastronomske ponude ovoga kraja. Domaći proizvodi koji u kratkom vremenu dolaze sa polja do stola zaloga su za kvalitetu i svježinu namirnica koje se u kratko vrijeme pretvaraju u gastronomske specijalitete. Osim sa polja svježe namirnice dolaze iz mora i rijeke Neretve tako ribe, žabe, školjke i rakovi čine najukusnije brudete po kojima je Opuzen nadaleko poznat.

Manifestacije koje se odvijaju u Opuzenu prvenstveno su vezane uz pripremu gastronomskih specijaliteta te su raspoređene tijekom cijele godine u ovisnosti o namirnicama koje su dostupne. Uz gastronomske manifestacije često se odvijaju i kulturna događanja poput koncerata, izložbi i predstava. Rekreacijske aktivnosti vezane su uz prirodno okruženje. Tako se na rijeci Neretvi odvija maraton lađa i foto safari dok se ušću i morskom dijelu odvijaju kiteboarding, jedrenje na dasci, paddleboarding i kayaking.

Navedene turističke proizvode potrebno je dodatno aktivirati i iskoristiti puni potencijal kojeg grad Opuzen ima.

¹⁰ https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_12_118_2343.html

3.2 Analiza okruženja i trendovi

3.2.1 OPĆI PROFIL MAKRO OKRUŽENJA

Dubrovačko neretvanska županija u kojoj se nalazi Grad Opuzen je geografski heterogen i razmjerno nefunkcionalan prostor. Dubrovnik kao centar županije nije dovoljno kvalitetno povezan s ostatkom županije a dijelovi županije imaju različita kulturna obilježja. U pogledu turizma Grad Dubrovnik znatno dominira s ukupnim turističkim prihodom dok neki dijelovi županije ne ostvaruju gospodarske učinke od snage Dubrovnika kao centra. Ako izuzmemo Dubrovnik ostatak županije je orijentiran na obalu kao glavni turistički resurs te se oslanjaju na resurs sunca i mora. Upravo zbog te heterogenosti županija je u Strategiji razvoja turizma Dubrovačko-neretvanske županije 2012. - 2022. godine podijeljena na klastere Dubrovnik, Neretva kojem pripada grad Opuzen, Pelješac, Korčula, Lastovo i Mljet.

Ključni atributi klastera Dubrovnik su jedinstvena urbanistička cjelina koja je pod UNESCO zaštitom (uključujući dubrovačke muzeje), veličanstveni arhipelag, Dubrovačke ljetne igre te kvaliteta hotelske ponude i autohtona gastronomska ponuda. Klaster Pelješac je označen kao gastronomsko-enološko središte Županije. Prva zaštićena vina u Hrvatskoj (Dingač i Postup) su ujedno i prepoznatljivi brendovi ovog klastera a uz vino prepoznatljive su stonske kamenice, dagnje i ostale školjke iz malostonskog zaljeva. Mediteranskom arhipelagu Pelješca pridonose samostani, crkve, spomenici među kojima su najpoznatije Stonske zidine koje predstavljaju jedan od najvećih srednjovjekovnih fortifikacijskih poduhvata. Stonske solane predstavljaju autentične atrakcije za kontinentalna tržišta. Najznačajniji atribut klastera Korčula je tradicija i život otoka koja uključuje poljoprivredu, tradicionalne vrijednosti, proizvodnju vina gastronomiju. Važna karika korčulanskog turizma su i kultura i događaji koji se temelje na kulturnom nasljeđu. Korčula ima bogatu povijesnu baštinu poput urbane cjeline grada Korčule, zidine, palače, sakralni objekti, folklor, muzeji i galerije. Događaji koji se mogu izdvojiti su Luško lito, Regata Sv. Ivana, Festival viteških igara, Večeri veloluškog folklor – Kumpanija, Mafrina i klape i slično. Klaster Lastovo krase netaknutost prirode a cijeli otok sa pripadajućim otočjem je proglašen parkom prirode. Reljef Lastova karakteriziraju obalne strmicice, špilje, pećine i jame. Događaji koji obilježavaju ovaj klaster su Lastovski poklad, Jazz festival „Lastovo – otok glazbe“ i Lastovsko ljeto.

Grad Opuzen pripada klasteru Neretva koji po navedenoj Strategiji ima potencijal u razvoju u područjima ruralnog turizma, specijalnih interesa i događaja. Iako klasteri Pelješac, Neretva i Korčula imaju potencijale u ruralnom i gastro turizmu za sada nisu bilježili značajnije rezultate u tom području. Smatra se da ruralni i gastro turizam imaju značajan sinergijski potencijal s nautikom, poslovnim i konferencijskim turizmom. Ruralni turizam na području Županije je najviše orijentiran na seoska domaćinstva i lokalne proizvođače vina na području Konavala i Pelješca. Glavni resursi klastera su fuzija Neretve, krša i mora. Donji tok i delta Neretve obilježavaju močvare, naplavna polja te zaštićena flora i fauna dok morski pojas klastera obilježavaju tradicionalna ribarska naselja. Ovo područje ima jaku poljoprivrednu proizvodnju koja je temeljena na mediteranskom voću i povrću a neke kulture kao što su mandarine prepoznatljivi elementi ovog klastera. Klaster Neretva ima bogatu povijest, ostaci drevne antičke civilizacije na ovom području mogu se vidjeti u muzeju Naroni, slavenske države su ostavile elemente poput utrke lađa, gusara i stećaka a vidljiva je i prisutnost Venecije i Turaka (zaštićeni spomenik utvrda Kula Norinska).

Osim klastera Neretva Opuzen se zbog svog položaja i prometne povezanosti nalazi u blizini važnih turističkih destinacija. Važnost destinacija očituje se u potencijalnom prilivu turista kojima Opuzen može biti polazišna točka za obilazak većih destinacija ili može biti točka koju će turisti obići na jednom od svojih putovanja.

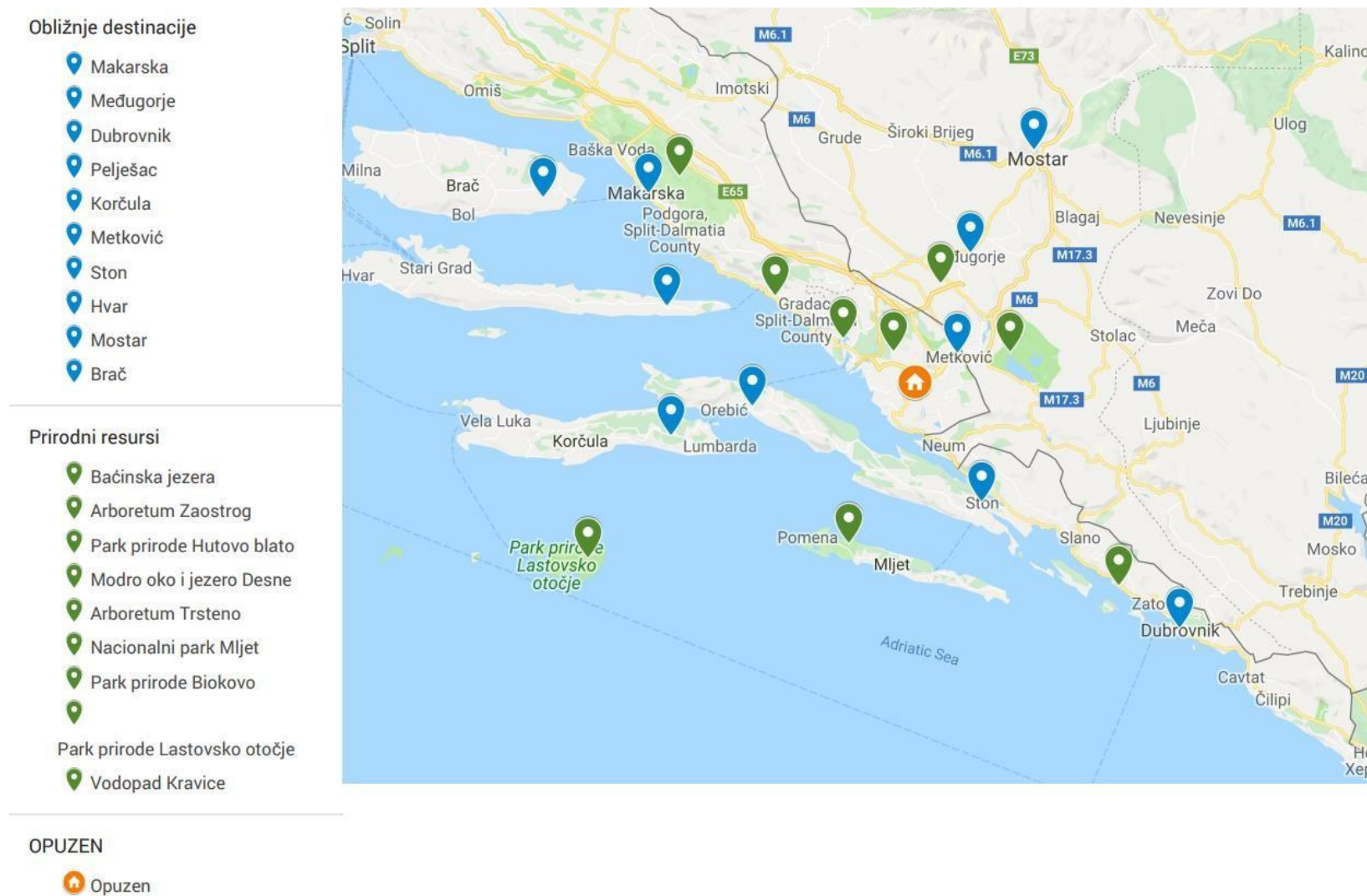
Na udaljenosti od 28 km sjeverozapadno od Opuzena nalazi se Gradac mjesto koje predstavlja početak Makarske rivijere koja u svom sastavu ima 15 JLS od kojih je glavno središte grad Makarska. U 2018. godini je na Makarskoj rivijeri zabilježeno ukupno 5 160 806

noćenja.¹¹ U Dubrovačko-neretvanskoj županiji, kojoj pripada Opuzen, u 2018. godini zabilježeno je 8 051 049 noćenja te 2 014 734 dolazaka. Po broju noćenje u 2018. godini ističe se Dubrovnik koji je ujedno i administrativno središte županije, od Opuzen je udaljeno 87 km. U BiH na 29 km od Opuzena nalazi se park prirode Hutovo blato koji u ponudi ima organizirani foto-safari sa brodicama, promatranje ptica, sportski ribolov, iznajmljivanje bicikla i kanua. U BiH se na udaljenosti od 34 km nalazi vjersko središte Međugorje dok se na udaljenosti od 54 km nalazi Mostar.

Na idućoj karti prikazan je geografski smještaj Grada Opuzena u odnosu na obližnje destinacije i prirodne resurse. Navedene destinacije i resursi predstavljaju mogućnost privlačenja većeg broja turista te potencijalne destinacije sa kojima je potrebno ostvariti suradnju u vidu organizacije jednodnevnih izleta u Grad Opuzen.

¹¹ https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/04-03-02_01_2018.htm

Slika 9. Geografski položaj Grada Opuzena u odnosu na obližnje destinacije i prirodne resurse

Izvor: Google maps - Obrada autora

3.2.2 TRENDOVI U TURIZMU

Institut za turizam je 2017. godine proveo istraživanje (Tomas ljeta 2017.) u Dubrovačko-neretvanskoj županiji o trendovima kod turista. U sljedećoj tablici je prikazan prosječan profil turista u Republici Hrvatskoj i u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.

Tablica 3. Profil turista u Hrvatskoj i Dubrovačko-neretvanskoj županiji prema istraživanju TOMAS ljeta 2017

Karakteristike	Profil turista u Hrvatskoj	Profil turista u DNŽ	Trend u DNŽ u odnosu na 2014.-tu
Prosječna dob	41,5 godina 54 % u dobi od 30 do 49 godina Više od četvrtine starijih od 50 godina Jedna petina mlađih od 30	42,5 godina 51 % u dobi od 30 do 49 godina 31 % starijih od 50 godina 18 % mlađih od 30	Gosti su u prosjeku godinu stariji, te je blagi porast gostiju u skupini 50+
Obrazovanje	38 % fakultetsko obrazovanje 35 % više obrazovanje	37 % fakultetsko obrazovanje 53 % više obrazovanje	Raste udio gostiju s višom školom, a pada udio fakultetski obrazovanih (45 % na 37 %)
Mjesečna primanja kućanstva	24 % do 2.000 € / mj. 36 % između 2.000 i 3.000 € / mj. 40 % iznad 3.000 € / mj.	18 % do 2.000 € / mj. 45 % između 2.000 i 3.000 € / mj. 37 % iznad 3.000 € / mj.	Povećanje (za 10 postotnih bodova) onih s primanjima iznad 3.000 € / mj.

Izvor: TOMAS ljeta 2017, institut za turizam; obrada autora

U Dubrovačko-neretvansku županiju turisti najčešće dolaze samo s partnerom (njih 54 %) te je vidljiv trend porasta dolazaka samo s partnerom a smanjenje dolazaka u krugu obitelji. U Županiji je iznadprosječan udio „novih“ gostiju čak njih 43,1 % dok ih je na državnoj razini 32,5 %. Turisti su iznadprosječno motivirani odmorom, gastronomijom i kulturnim znamenitostima a manja je motivacija za sportom i rekreacijom. Najčešći izvor informacija za turiste je Internet te njegova važnost ima trend rasta. Turisti u Dubrovačko-neretvansku županiju najčešće dolaze zrakoplovom (njih 55 % u odnosu na 2014. godinu kad ih je dolazilo 44 %) i automobilom (njih 39 %). U Dubrovačko-neretvanskoj županiji je vidljiv rast kraćih boravaka, do 7 dana čak 82 % boravaka. Takav trend dovodi do situacije da se povećava udio gostiju koji borave u više destinacija ili smještajnih objekata. Elementi koje su turisti izdvojili da im pridonose najvećem stupnju zadovoljstva su ljepota prirode i krajolika, ljubaznost osoblja u smještajnom objektu, komfor smještaja, slikovitost i uređenost mjesta, atmosfera i ugođaj mjesta, osobna sigurnost, ekološka očuvanost i kvaliteta usluga u smještajnom objektu. Najnegativniji utjecaj na goste su imale prometne gužve, gužve na javnim površinama te plažama. Prosječni dnevni izdatak turista na razini Hrvatske iznosi 78,77 eura od čega se 38,77 eura troši na smještaj, 12,96 eura na hranu i piće te 12,03 na kupnju dok je prosječna dnevna potrošnja turista u Dubrovačko-neretvanskoj županiji znatno viša i iznosi 113,14 eura. Turist u Dubrovačko-neretvanskoj županiji dnevno troši 58,75 eura na smještaj, 20,67 eura na hranu i piće, 17,08 eura na kupnju te 15 eura na ostale aktivnosti. Kada se gleda po zemlji dolaska najviše dnevne izdatke po osobi imaju državljani SAD-a (174 eura), Velike Britanije (153 eura) i skandinavske nacionalnosti (126 eura). U odnosu na 2014. godinu vidljivo je da su za 22 % veći prosječni dnevni izdaci turista.

3.3 Razvojne mogućnosti i ograničenja

Glavni potencijal Grada Opuzena čine prirodni resursi od kojih je glavni dolina rijeke Neretve. Rijeka je plovna od njenog ušća pa sve do Metkovića od kuda dalje ulazi u Bosnu i Hercegovinu. Neretva sa svojom biljnom i životinjskom raznolikošću predstavlja glavni resurs za razvoj nekoliko specifičnih vrsta turizma. Naime dolina Neretve predstavlja značajan ihtiološko-ornitološki rezervat koji privlači ljubitelje prirode i ptica. Zbog navedenog dolina Neretve ima potencijal za razvoj tzv. birdwatchinga kao posebne grane turizma. Plovnost rijeke omogućava vožnje brodom koji nude izletničke safari ture na kojima se razgledava priroda. Takav oblik safari vožnje privlači velik broj izletnika no glavni nedostatak takvog oblika turističke ponude je u tome što se turisti ne zaustavljaju u Opuzenu. Turisti imaju priliku izaći sa broda tek ulaskom u Metković gdje imaju organiziran ručak i odmor. Značajan napredak u privlačenju posjetitelja u Opuzen ostvario bi se kada bi se safari ture preusmjerile na zaustavljanje i obilazak Opuzena. Ukoliko bi posjetitelji imali organiziran ručak, zabavni program, suvenirnicu ili drugi prodajni objekt u kojem bi mogli kupiti domaće izvorna proizvode i suvenire Opuzena turistička ponuda mogla bi se zaokružiti i oblikovati na pristupačan i drugačiji način. Gospodarska djelatnost koja je usko vezana za područje Opuzena je poljoprivredna djelatnost u kojoj se posebno ističe kultura sadnje mandarina. Cijelo područje je poznato po poljima mandarina među kojima prolazi Neretva sa svojim pritokama. Poljoprivrednici ovog kraja svoje proizvode prodaju uz glavne ceste, no osim takvog vida prodaje nužno je potaknuti dionike na otvaranje kušaonica ili posjetiteljima pružiti mogućnost obilaska i branja mandarina i drugih poljoprivrednih proizvoda.

Osim uživanja u prirodnim ljepotama na području Opuzena postoji mogućnost za rekreacijske aktivnosti u vidu kiteboardinga na ušću Neretve. Ova sportska aktivnost privlači velik broj posjetitelja kojima je potrebno pružiti dodatne aktivnosti u vidu smještaja i prehrane ali i suvenira, izleta te upoznavanja sa lokalnom tradicijom u vidu berbe mandarina ili lova riječne ribe. Jedna od poznatih manifestacija je maraton neretvanski lađa no vezana je samo za jednodnevni događaj koji privuče velik broj posjetitelja na cijelo područje. Kako je cilj manifestacije promovirati Neretvansku lađu i sačuvati je od zaborava ponuda vožnje lađama bi se mogla organizirati tijekom cijele sezone.

Opuzen je poznat i po svojim gastronomskim specijalitetima poput brudeta, jegulja i žaba. Za vrijeme ljetnih manifestacija posjetitelji mogu uživati u navedenim specijalitetima no ponudu je nužno proširiti na cijelu godinu. Pojedini proizvodi također su dostupni samo u određenim godišnjim dobima te bi se u cilju stvaranja dugotrajnije ponude trebale osmisliti metode prerade namirnica sa kratkim vijekom trajanja u proizvode poput konzervirane ili sušene ribe, džemova, likera i sl.

Dodatna mogućnost koja se u Opuzenu treba valorizirati je preusmjeravanje posjetitelja iz obližnjih turističkih destinacija. Opuzenu gravitira Dubrovnik na jugu te rivijera Gradac kao sastavni dio Makarske rivijere na sjeverozapadu. Također će se završetkom Pelješkog mosta omogućiti veći dolazak turista čija je krajnja destinacija poluotok Pelješac te otoci Korčula i Lastovo. Prednost je i blizina granice sa Bosnom i Hercegovinom. Destinacija Opuzen u tom smislu mogla bi ponuditi turističke proizvode formirane na temelju tradicijskih, prostornih i kulturoloških obilježja a sve u formi izletničkog turizma.

4 SWOT ANALIZA

Na održanim radnim skupinama, komunikacijom sa dionicima sa područja grada Opuzena te primarnim istraživanjem nastala je podloga za izradu SWOT analize. SWOT analiza prikazuje sve unutarnje i vanjske čimbenike koji mogu utjecati na stvaranje turističke ponude. Unutarnji čimbenici odnose se na snage i slabosti unutar grada Opuzena dok se prilike i prijetnje odnose na vanjske čimbenike koji mogu utjecati na razvoj turizma.

Tablica 4. SWOT analiza

S	SNAGE	W	SLABOSTI
	<ul style="list-style-type: none"> - Prirodna bogatstva - Područje zaštićeno Natura 2000 - Dobra prometna povezanost (cestovna mreža) - Blizina trajektne luke Ploče - Blizina autobusnog kolodvora u Pločama - Postojanje TZ Opuzen 		<ul style="list-style-type: none"> - Nedovoljni smještajni kapaciteti - Nepostojanje turističke infrastrukture - Slaba suradnja sa susjednim općinama - Nezainteresiranost domicilnog stanovništva za kreiranje inovativnih sadržaja - Nedostatak dopunskih sadržaja - Nepostojanje mreže biciklističkih staza
O	PRILIKE	T	PRIJETNJE
	<ul style="list-style-type: none"> - Razvoj cjelogodišnje turističke ponude - Uvrštavanje Opuzena u postojeće turističke ponude/staze - Postojanje turističkih manifestacija i atrakcija koje je potrebno dodatno promovirati - Autohtona gastronomska ponuda koju je potrebno dodatno valorizirati - Blizina značajnih turističkih destinacija - Mogućnost valorizacije poljoprivrednih resursa kroz kanale koncentrirane oko prometnica - Otvaranje muzeja sa skulpturom carice Livije - Velik broj mogućnosti za razvoj rekreacijskih aktivnost - Raznolikost sadržaja dostupnih na relativno malom području 		<ul style="list-style-type: none"> - Narušavanje okoliša - Nemogućnost komercijalizacije prirodnih resursa uslijed ograničenja vezanih uz zaštićena područja - Sve izraženiji trend migracija odnosno iseljavanja mladih i obrazovanih kadrova u turizmu na području RH - Mala i nedostatna ulaganja u stvaranje turističke ponude - Nedostatak razvojnih projekata - Neriješeni imovinsko-pravni odnosi

- Mogućnost iskorištavanja EU fondova u svrhu investiranja u turizam
- Zaštita neretvanskog brudeta
- Prerada ribe, voća i povrća u proizvode dužeg vijeka trajanja koji će ujedno biti i suveniri

Izvor: Obrada autora

DRAFT

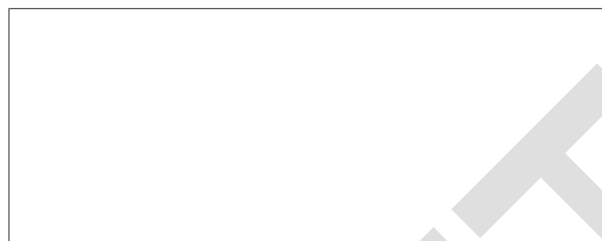
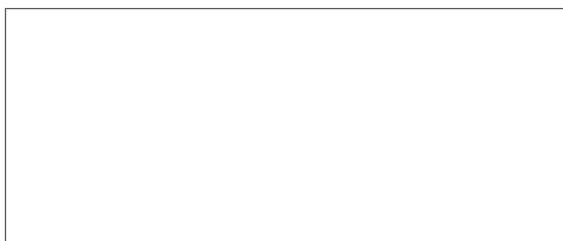
5 STRATEGIJA RAZVOJA

5.1 Strateške odrednice

Analizom stanja ustanovljeni su resursi i mogućnosti koje se pružaju na području grada Opuzena za razvoj turističke ponude. Kako bi se razvoj turizma i turističke ponude odvijala planski potrebno je odrediti viziju, strateške ciljeve te prateće mjere ta ostvarenje ciljeva.

Tablica 5. Strateške odrednice

Istraži Opuzen !!!					
SC1	Aktivacija potencijala za razvoj pustolovnog turizma	SC2	Aktivacija kulturnog nasljeđa i manifestacija	SC3	Valorizacija gastronomskog nasljeđa
	<ul style="list-style-type: none"> - Postavljanje manjih(plutajućih) vezova na Neretvi kako bi se rekreativci koji plove Neretvom mogli odmoriti, razgledati centar grada, plantaže i sl. - Promocija ušća Neretve i grada Opuzena - Izgradnja i opremanje biciklističkih staza na području grada Opuzena te uvrštavanje na međunarodne biciklističke stranice i rute - Poticanje otvaranja izgradnje smještajnih kapaciteta kategoriziranih sa bike&bed oznakom - Na mapiranim biciklističkim stazama označiti atrakcije koje vrijedi posjetiti /vidjeti/degustirati - Opremanje javne plaže na ušću Neretve osnovnom komunalnom infrastrukturom 		<ul style="list-style-type: none"> - Dodatna promocija postojećih manifestacija na turističkim sajmovima - Uređenje prostora na glavnom trgu za potrebe turističkog informativnog centra - Uređenje prostora muzeja za skulpturu carice Livije - Napraviti aplikaciju koja će posjetitelje voditi kroz grad i "pričati priču" o prošlosti i načinu života u dolini Neretve - U suradnji sa TZ susjednih gradova i općina uvrstiti Opuzen kao jednu od zaustavnih točaka na organiziranim turističkim turama - Uređenje i rekonstrukcija Starog mosta 		<ul style="list-style-type: none"> - Označiti vinske ceste i plantaže mandarina sa posebnom ponudom, te ih ucrtati na karte koje se mogu posjetiteljima dijeliti u planiranom turističko-informativnom centru - Promovirati vinske ceste i plantaže mandarina na društvenim mrežama i drugim primjerenim kanalima kako bi se približili ciljanim skupinama - Poticati otvaranje kušaonica i ugostiteljskih objekata u sklopu OPG-ova - Osmisliti cjelovitu ponudu po promotivnim cijenama u kojoj će posjetitelji za vrijeme dvodnevnog boravka moći posjetiti plantaže mandarina i vinograde, sudjelovati u berbi i degustirati proizvode - Osmisliti ponudu kojom će se turisti upoznati sa pripremom tradicionalnih jela, načinom lova ribe i sl. u sklopu postojećih manifestacija a ujedno imati priliku vožnje

Neretvom, sportske aktivnosti i sl.(vikend
kulinarska natjecanja-uberi, ulovi, pripremi)
- Kako mandarine nose oznaku izvornosti
potrebno je dodatno raditi na promociji I
jedinstvenom pakiranju proizvoda koje će
turisti ponijeti sa sobom kao suvenir

Izvor: Obrada autora

DRAFT

5.1.1 VIZIJA

Vizija predstavlja pojednostavljeni prikaz smjera u kojem se turizam na području grada Opuzena treba, može i želi razvijati. Smjer razvoja prvenstveno je određen raspoloživim resursima koji se zajedničkim radom svih aktera u razvoju grada i nositelja turističke ponude može usmjeriti ka razvoju dugoročne i održive turističke ponude. Vizija razvoja turizma grada Opuzena glasi:

Istraži Opuzen!!!

Vizija je povezana sa brojnim mogućnostima koje grad Opuzen pruža svojim posjetiteljima na spoju mora i rijeke. Turizam u gradu Opuzenu nalazi se u poveljama što turistima pruža mogućnost za doživljaj novih iskustava kojeg pružaju gostoljubivi domaćini, raznolikost biljnog i životinjskog svijeta, brojne manifestacije i mogućnosti za rekreacijske aktivnosti. Svakom od posjetitelja ostavlja se mogućnost formiranja vlastitog doživljaja i iskustva kojeg će grad Opuzen ostaviti na njega sukladno željama i preferencijama posjetitelja.

5.1.2 CILJEVI I STRATEŠKE SMJERNICE

Strateški cilj 1 – razvoj pustolovnog turizma vezan je uz aktivaciju i iskorištavanje potencijala koje Neretva nudi rekreativcima. Trenutno na području grada Opuzena postoji nekoliko privatnih inicijativa koje pružaju mogućnosti za rekreativne aktivnosti no potrebno ih je dodatno valorizirati. Veliki broj aktivnosti vezan je uz sportove na vodi pa se tako mogu izdvojiti kiteboarding, jedrenje na dasci, paddleboarding i kayaking. Navedeni sportovi prilika su za sve turiste željne adrenalina da iskoriste prirodne resurse koje ovo područje nudi uz uživanje u iznimnim prirodnim ljepotama. Nadalje prilika koju dolina rijeke Neretve nudi su safari ture brodom koje su također dio privatne inicijative. Kako bi grad Opuzen ostvario sve dobrobiti od provedbe navedenih aktivnosti potrebno ih je planski razvijati u skladu sa kapacitetima i mogućnostima koje zaštićena područja imaju. Mjera koje će uvelike doprinijeti razvoju navedenih strateških ciljeva i vizije prvenstveno se odnosi na promociju ušća Neretve i grada Opuzena sa svim svojim resursima. Nadalje potrebno je postaviti plutajuće vezove na kojima bi rekreativci mogli privezati čamce, daske i ostalu opremu. Na plaži Ušće potrebno je osigurati osnovnu komunalnu infrastrukturu koja će zadovoljavati potrebe svih kupaca i rekreativac. Aktivnost koja bi mogla privući velik broj posjetitelja je biciklizam. Kako bi grad Opuzen postao dijelom rute svjetskih biciklističkih staza potrebno je prvenstveno napraviti sve infrastrukturne radove, označiti i mapirati karte sa svim atrakcijama i lokacijama koje vrijedi posjetiti. Kako bi se biciklistima omogućilo ugodno putovanje potrebno je poticati izgradnju smještajnih kapaciteta kategoriziranih sa bike&bed oznakom. Prilika za priključivanje na EuroVelo (europska mreža biciklističkih ruta) je Mediteranska ruta (Jadranska ruta) koja prolazi kroz 11 europskih zemalja, a u RH ulazi na graničnom prijelazu Sečovlje - Plovanija u Istarskoj županiji te vodi do Dubrovačko-neretvanske županije. Ruta prolazi obalom i otocima Jadranskog mora te njegovim zaleđem.

Strateški cilj 2 odnosi se na aktivacija kulturnog nasljeđa i manifestacija. Tijekom godine se na području grada Opuzena održavaju brojne manifestacije. One su djelom vezane uz rekreativne aktivnosti poput maratona lađa, kulturna događanja poput izložbi i glazbenih koncerata a djelom uz gastronomiju koja predstavlja strateški cilj 3. Manifestacije su raspoređene tijekom cijele godine a u najvećoj mjeri su organizirane inicijativom udruga sa područja grada. Kako bi manifestacije postale poznate u širem okruženju a ne samo na lokalnoj razini potrebno ih je aktivno promovirati tijekom cijele godine na turističkim sajmovima te ih u organizacijskom smislu podignuti na višu razinu. Nadalje na glavnom Opuzenskom trgu potrebno je urediti prostor turističkog informativnog centra (u daljnjem tekstu: TIC) koji će imati nekoliko funkcija. Osnovna svrha mu je svakako doček i informiranje turista koji dolaze u Opuzen, nadalje u sklopu TIC-a biti će prodajni prostor u kojem će se nuditi proizvodi lokalnih poljoprivrednih gospodarstava. Na katu TIC-a nalazit će se muzej u kojem će biti smještena skulptura carice Livije. Kako bi se posjetitelji upoznali sa povijesnim događanjima, znamenitostima grada Opuzena i kulturnim dobrima koji nisu prepoznati kao jedni od nositelja turističke ponude izradit će se aplikacija koja će posjetitelje „voditi“ kroz grada te im na označenim lokacijama pričati znamenitosti iz prošlosti. Također je u suradnji sa susjednim gradovima i općinama potrebno izraditi zajedničke rute koje će tvoriti cjelokupnu ponudu u ovisnosti o preferencijama turista (npr. suradnja sa TZ grada Metkovića na ruti Neretva dolina života). Suradnja sa susjednim destinacijama potvrđuje viziju Opuzena kao destinacije za kratke vikend odmori i viziju Opuzena kao tranzitne destinacije koju će turisti posjetiti na putovanju prema obližnjim turističkim destinacijama. Također je kroz strateški cilj 2 planirano Uređenje i rekonstrukcija Starog mosta.

Treći strateški cilj koji će doprinijeti ostvarenju konačne vizije je **valorizacija gastronomskog nasljeđa**. Opuzen i dolina Neretve prvenstveno su poznati po plodnim poljima ispresijecanima sa riječnim kanalima. Polja su zasađena brojnim povrtlarskim i voćarskim kulturama među kojima se svakako ističu mandarine. Sazrijevanje i berba mandarina odvijaju se u jesen i događaj su za sve stanovnike doline ali i prilika za privlačenje posjetitelja koji žele sudjelovati u berbi. Organizacijom izletničkih tura na brodovima po riječnim kanalima, berba mandarina iz brodova i na poljima prilika je za dodatnu valorizaciju mandarina te ujedno produljenje turističke sezone. Prodaja mandarina tradicionalno se odvija na štandovima uz cestu na kojima se nude mandarine i sve prerađevine u vidu sokova, likera i džemova, ušećerenog voća i sl. Prerada mandarina uglavnom je vezana za jako male količine i individualne pokušaje poljoprivrednika. Potvrda koju su mandarine dobile u vidu zaštite oznake izvornosti svakako treba upotrijebili kao bi se prerađile te promovirale i od kratkotrajnog proizvoda postale prepoznatljiv proizvod koji će se moći distribuirati diljem svijeta. Organizacijom prodaje proizvoda od mandarina u TIC-u u malim pakiranjima, pod zajedničkom oznakom svakako će doprinijeti promociji ovog proizvoda. Tako prezentirani proizvodi, lijepo upakirani, u zatvorenom prodajnom objektu, sa svim potrebnim oznakama i deklaracijama predstavlja izvorni proizvod ovog kraja po kojem je prepoznatljiv a ujedno na tržištu može postići bolju cijenu. Mjerama promocije i označavanjem plantaža mandarina ali i drugih proizvoda poput vina i vinskih cesta doprinijet će se razvoju ovog strateškog cilja. Osim mandarine ovaj kraj je poznat po gastronomskim specijalitetima od riječne i morske ribe. Glavnina manifestacija koje se održavaju u gradu Opuzenu vezuju se uz gastronomiju. Jelo koje se ističe je Neretvanski brudet. Klasičan brudet priprema se od morske ribe no specifičnost Neretvanskog brudeta je što se priprema od riječne ribe poput jegulja, cipala i žaba. Kako bi gastronomska ponuda bila ujednačena i nudila samo autohtone specijalitete potrebno je poticati ugostitelje na stvaranje iste. Također je potrebno poticati otvaranje kušaonica i ugostiteljskih objekata u sklopu obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava koja će svoju osnovnu djelatnost poljoprivredne proizvodnje upotpuniti sa ugostiteljskim djelatnostima. Na taj način lokalni poljoprivrednici domaće proizvode beru i pripremaju svježe sa vlastitog imanja što posjetitelje privlačni na degustaciju i dodatnu potrošnju i kupovinu domaćih proizvoda. Kako bi se postojeće gastronomske manifestacije upotpunile te im se produžilo trajanje na nekoliko dana potrebno je organizirati kulinarska natjecanja koja će započinjati berbom ili lovom osnovnih namirnica te pripremom istih što će doprinijeti porastu zainteresiranosti ciljanih skupina.

5.2 Usklađenost strateških odrednica sa strategijama višeg reda

U skladu sa Zakonom o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske svi akti strateškog plana, odluke i djelovanja moraju biti usklađeni s ostalim aktima strateškog planiranja više ili jednake hijerarhijske razine. U nastavku je dan pregled usklađenosti dokumenata na višim razinama koje se odnose na Strategiju razvoja turizma grada Opuzena. Za vrijeme provedbe planiranih mjera i aktivnosti određenih ovom Strategijom izvršno tijelo jedinice lokalne samouprave, odnosno gradonačelnik, odredit će lokalnog koordinatora. Lokalni koordinator uz ostale poslove biti će zadužen za praćenje usklađenosti akata Strategije razvoja turizma sa dokumentima višeg reda.

Strategija razvoja turizma RH do 2020. godine¹² kao strateške ciljeve navodi poboljšanje strukture i kvalitete smještaja, nova zapošljavanja, investicije i povećanje turističke potrošnje. Provedbom svih mjera planiranih Strategijom razvoja turizma Grada Opuzena direktno će se doprinijeti navedenim mjerama koje se odnose na cijelu RH. Provedba navedenih ciljeva dovodi do ostvarenje vizije razvoja Hrvatskog turizma koja se odnosi na razvoj autentičnih sadržaja i doživljaja tijekom cijele godine.

U dokumentu Strategija razvoja turizma Dubrovačko-neretvanske županije 2012. – 2022.¹³ područje Dubrovačko-neretvanske županije se zbog svojih prirodnih specifičnosti podijelilo na 6 turističkih klastera.¹⁴ Turistički proizvodi koji su prepoznati za područje klastera Neretva odnose se na rural i gastro, specijalne interese, sunce i more, događaje i nautiku. Projekti određeni Strategijom usklađeni su sa prepoznatim turističkim proizvodima.

Akcijским planom razvoja cikloturizma na razini Republike Hrvatske¹⁵ određena je vizija prema kojoj će cikloturizam postati jedan od generatora razvoja cjelogodišnjeg turizma. Grupe projekata određene akcijskim planom odnose se na infrastrukturne projekte, projekte vezane uz zakonsku regulativu, projekte vezane uz edukaciju, projekte koji se odnose na unapređenje cikloturističke ponude i projekte koji se odnose na sustav informiranja i marketinga. Ostvarenjem planiranih mjera za ispunjenje strateškog cilja 1 doprinijet će se ostvarenju projekta Akcijskog plana razvoja cikloturizma.

¹² <https://mint.gov.hr/UserDocsImages//arhiva//Strategija-turizam-2020-editfinal.pdf>

¹³ http://www.edubrovnik.org/strategije/01_SRTDNZ_za_WEB.pdf

¹⁴ Dubrovnik, Pelješac, Neretva, Korčula, Lastovo i Mljet

¹⁵ https://mint.gov.hr/UserDocsImages//arhiva//151014_AP_ciklotuirizam.pdf

5.3 Marketing plan

Kako bi se razvoj turizma i turističke ponude razvijao u smjeru za koje postoji potencijal i resursi važno je analizirati osnovne elemente marketinškog spleta koji će zadovoljiti ciljano tržište. Osnovni marketinški splot čine četiri osnovne varijable:

- proizvod,
- cijena,
- promocija i
- distribucija.

Nad navedenim varijablama nositelji turističke ponude imaju nadzor no treba uzeti u obzir da će svaki od njih individualno u ovisnosti o proizvodima i uslugama formirati svoj marketinški splot.

5.3.1 TURISTIČKI PROIZVOD

Definicija proizvoda uglavnom se vezuju uz nešto materijalno i opipljivo no turistički proizvod predstavlja skup usluga koje turist konzumira na destinaciji. Usluga koju turist dobije zajedno sa ostalim elementima marketing plana poput cijene, promocije i distribucije formira cjelokupan turistički proizvod i u konačnici određuje *image* koji predstavlja predodžbu i sliku o destinaciji.

Razvoj turističke ponude na području grada Opuzena trebao bi se razvijati pod okriljem ruralnog turizma. Glavna karakteristika ruralnog turizma je ta da se odvija u ruralnim područjima, što Opuzen je. Prema definiciji OECD-a ruralni turizma obuhvaća agroturizam, ekoturizam, avanturistički i izletnički turizam. Prednost koju Opuzen ima svakako je i more koje osim koncepta sunca i mora, koje čini 85% fizičkog volumena turističkog proizvoda u RH, pruža mogućnost razvoja pustolovnog i sportskog turizma koji se idealno uklapaju u ranije spomenuti obuhvat ruralnog turizma. Za ruralni oblik turizma u najvećoj su mjeri zainteresirani potrošački segmenti od 50 godina pa na više. Skupinu *empty nestersa* čine radno aktivne osobe čija su djeca napustila roditeljski dom te imaju od 50-65 godina. Drugi segment kojima je privlačan ruralni oblik turizma su umirovljenici (*zlatna dob*) odnosno stariji od 65 godina. Razlika između ove dvije skupine potrošača je u njihovoj cjenovnoj osjetljivosti koja je izražena kod umirovljenika.

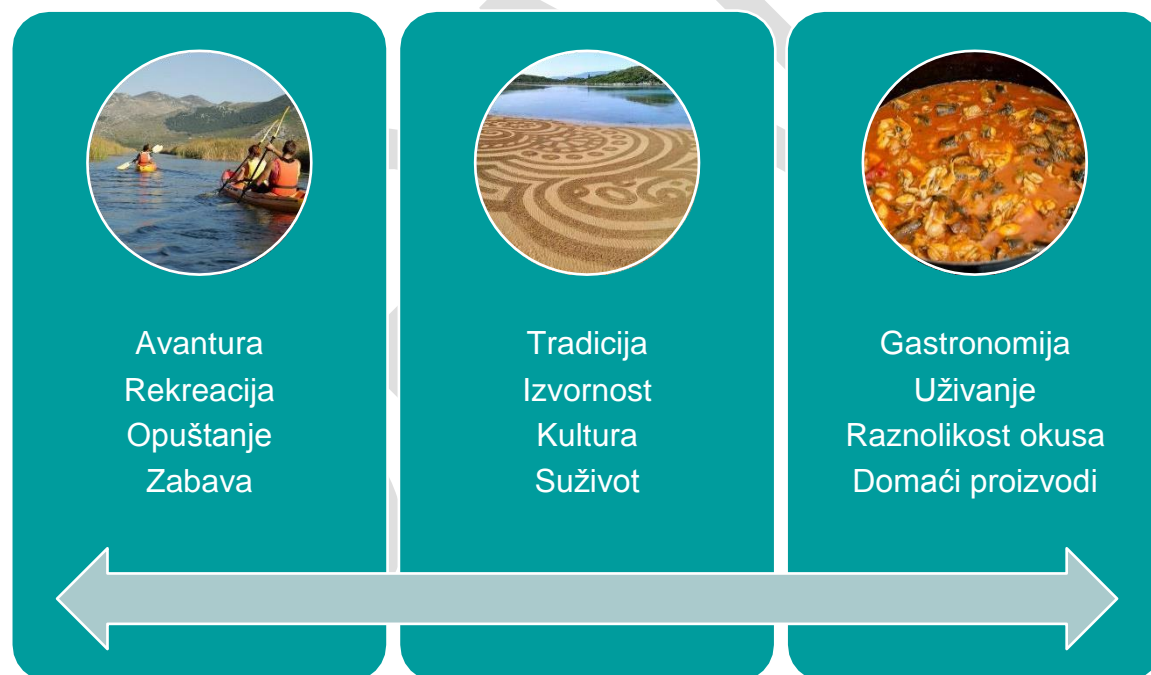
Glavni proizvod i resurs grada Opuzena je svakako priroda koja je odredila smjer i način života stanovnika ovog grada te ujedno i smjer razvoja turizma. Plodna polja potakla su razvoj poljoprivrede koju je potrebno usmjeriti u razvoj dopunskih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima kroz ugostiteljske objekte, kušaonice i smještajne kapacitete i poljoprivrednih proizvoda sa dodanom vrijednošću. Poticanjem razvoja dopunskih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima djeluje se na razvoj gastronomije koja je usko vezana uz poljoprivrednu proizvodnju ovog kraja. Gastronomija kao nositelj specifičnog cilja 3 predstavlja poseban turistički proizvod kojeg konzumiraju gotovo svi turisti. Kako bi gastronomija bila jedan od motiva dolaska a ne samo u funkciji zadovoljenja osnovnih životnih potreba nužno je karakteristične gastronomske proizvode koji se vezuju za opuzenski kraj poput mandarina i jegulja staviti u funkciju promocije i prepoznatljivosti ovog kraja.

Drugi turistički proizvod odnosi se na razvoj kulturnog nasljeđa i manifestacija. Manifestacije, spomenici i građevine nekog kraja odraz su načina života i običaja nekog kraja. Trendovi koji prate razvoj turističkih proizvoda prognoziraju daljnji razvoj kulturnog turizma posebice u segmentu kreativnog turizma koji omogućuje aktivno uključivanje posjetitelja u lokalnu kulturu. U skladu s navedenim potrebno se dodatno približiti segmentima potrošača kojima je kulturni turizam primarni razlog dolaska a to su DINKS-i i empty nestersi. Obe kategorije potrošača ističu se po tome što nemaju djece te imaju dobra primanja odnosno nisu cjenovno osjetljivi a na putovanjima se nagrađuju.

Prirodno okruženje grada Opuzena otvara mogućnosti za razvoj pustolovnog turizma i cikloturizma. Navedeni turistički proizvodi bi doprinijeli smanjenju sezonalnosti te produženju turističke sezone. Cikloturizam kao turistički proizvod može biti zaseban a često se pojavljuje kao dodatna aktivnost tijekom odmora. Potrošački segmenti kojima su cikloturizam i pustolovni turizam primarni motivi dolaska odnose se na mlade od 18 do 24 godine te mlade parove bez djece od 25 do 34 godine, sekundarni segment potrošača čine radno aktivni ljudi od 50 do 65 godina starosti a čija su djeca napustila roditeljski dom. Skupinu mladih karakterizira to da putuju tijekom praznika te su nešto cjenovno osjetljiviji posebice na cijene smještaja i prijevoza. Parovi bez djece, bilo da se radi o mlađoj ili starijoj životnoj dobi nisu cjenovno elastični. Kako bi se već postojeće rekreativne aktivnosti unaprijedile te se stvorili preduvjeti za razvoj novih aktivnosti potrebno je voditi brigu o ekološki održivom razvoju. Sve aktivnosti koje se budu razvijale u segmentu turističkog proizvoda trebaju biti ograničene brojem posjetitelja te je u svim segmentima potrebno educirati lokalno stanovništvo i posjetitelje o načinima očuvanja zaštićenih područja i brizi o okolišu.

Turistički proizvod se također može podijeliti na parcijalni i integralni turistički proizvod. Parcijalni proizvod predstavlja proizvod jednog pojedinačnog proizvođača te na taj način namiruje parcijalne turističke potrebe poput primjerice vožnje kajaka. Pod pojmom integralnog turističkog proizvoda smatra se cjeloviti proizvod određenog područja kojeg formira turist prema svojim potrebama te na taj način donosi odluku o odlasku na određenu destinaciju. Ukoliko bi se grad Opuzen promatralo kao integralni turistički proizvod mogu se navesti asocijacije i obilježja koja privlače turiste na dolazak:

Slika 10. Pregled asocijacija na grad Opuzen kao turističku destinaciju

Izvor: Obrada autora

Navedene asocijacije nakon provedbe mjera trebale bi se pojavljivati u svim promidžbenim materijalima kojima će se privlačiti ciljane skupine. Dodatna prednost grada Opuzena koju je potrebno iskoristiti u cilju stvaranja turističkog proizvoda je blizina brojnih turističkih središta sa kojima bi grad Opuzen trebao ostvariti suradnju. Suradnja bi se prvenstveno trebala vezivati uz organizaciju jednodnevnih ili vikend dolazaka za što Opuzen trenutno ima raspoložive kapacitete. U cilju privlačenja većeg broja turista i stvaranja mogućnosti za ostvarenje drugog dohotka kod stanovnika potrebna su veća ulaganja, prvenstveno u smještajne i ugostiteljske kapacitete. Ujedno potrebno je postojeće atrakcija i manifestacije

razvijati na održiv i ekološki prihvatljiv način jer priroda predstavlja osnovni resurs kojim Opuzen raspolaže.

DRAFT

5.3.2 MODELI ODREĐIVANJA CIJENE

Osnovna uloga cijene kao elementa marketing plana je generiranje prihoda no cijena također ima važnu ulogu u pozicioniranju proizvoda na tržištu. U poglavlju 3.2.2. Trendovi u turizmu navedena je prosječna potrošnja turista koji dolaze u Dubrovačko-neretvansku županiju koja iznosi 113,14 eura dok je prosjek na razini RH 78,77 eura. Svakako se može zaključiti kako na prosječnu potrošnju u Dubrovačko-neretvanskoj županiji uvelike utječe grad Dubrovnik koji se izdvaja po ponudi visokokategoriziranih smještanih kapaciteta, svjetski poznatih atrakcija i velikom prilivu gostiju više platežne moći. Promatrajući trenutnu ponudu u gradu Opuzenu te planirane mjere za ispunjenje vizije ciljane skupine čijem se privlačenju teži su mlade osobe od 18 do 35 godine te parovi u dobi od 50 do 65 godina starosti. Ciljane skupine uglavnom putuju u paru ili u manjim grupama te dolaze bez djece. Mladi u skupini od 18 do 25 godina nešto su cjenovno osjetljiviji na cijene smještaja dok skupne od 25 do 35 godina starosti te od 50 do 65 godina starosti žele uživati te se na putovanju nagrađuju te nisu posebno osjetljivi na cijene.

Pri određivanju cijene treba voditi računa da je Opuzen tradicionalno poljoprivredno mjesto a turizam se nalazi u povojima te ga je potrebno dodatno aktivirati te uložiti u stvaranje cjelovite turističke ponude. Opipljivi proizvod kojeg bi turisti mogli i trebali ponijeti kao uspomenu na Opuzen svakako su proizvodi od mandarine. Mala i ekološki prihvatljiva pakiranja, kratka priča na svakom pakiranju, prikaz načina pripreme ili neki drugi oblici prezentacije samo su dodatna mogućnost za ostvarivanja profita od proizvoda koji u svom izvornom obliku na tržištu ima malu cijenu a ujedno predstavlja proizvod sa kratkim vijekom trajanja.

5.3.3 DISTRIBUCIJA I PROMOCIJA

Distribucija i promocija kao elementi marketinškog spleta mogu se promatrati objedinjeno zbog specifičnosti turističkog proizvoda kojeg u velikoj većini čine samo usluge koje posjetitelji konzumiraju.

Distribucija kao pojam predstavlja način dolaska proizvoda na tržište i njegovu prodaju. No kod turizma proizvod se kupuje na jednom mjestu dok se distribucija odnosno konzumacija proizvoda odvija u turističkoj destinaciji odnosno gradu Opuzenu. Distribucija se može odvijati kroz izravne ili direktne kanale te indirektno kanale. Direktne kanale distribucije odvijaju se u gradu Opuzenu primjerice na prodajnom štandu sa lokalnim proizvodima gdje turist može direktno od proizvođača dobiti informacije o proizvodu, njegovom nastanku i načinu konzumacije. Prednost ovakvog oblika distribucije je ta što je ponuđač u mogućnosti prezentirati proizvod no nedostatak je što se odnosi samo na turiste koji su već došli na destinaciju pa je samim time obuhvat tržišta puno manji nego što je to kod neizravne distribucije. Neizravna distribucija se odvija uz pomoć posrednika poput turističkih agencija, agencija za prijevoz ili turoperatora. Na ovaj način privlači se veći broj posjetitelja kojima agencije nude organizirane ture na nekoliko destinacija za vrijeme odmora.

Promocija se odnosi na komunikaciju između potrošača i pružatelja usluge u svrhu informiranja turista o posebnostima na destinaciji. I kod promocije se također očituje posebnost turizma gdje se jedan dio promocije destinacije odvija najčešće u matičnoj zemlji turista dok se drugi dio promocije odvija izravno na destinaciji.

Opuzen bi se kao destinacija trebao ponajprije promovirati na turističkim sajmovima na kojima bi se grada Opuzena uvrstio kao jedna od destinacija koju vrijedi posjetiti na proputovanju prema konačnim odredištima. Također bi se turistima koji dolaze zbog specifičnih oblika turizma poput promatranja ptica ili adrenalinskih sportova trebalo približiti promocijom na stranicama koje promoviraju takve destinacije. Mlađim dobnim skupinama svakako se treba približiti kroz društvene mreže poput Instagrama ili blogova. Kako je Opuzen dobro prometno povezan sa brojnim obližnjim destinacijama potrebno je postavljanje reklamnih panoa sa značajnim resursima grada uz prometnice koje će privlačiti turiste na zaustavljanje u Opuzen na proputovanju prema obližnjim destinacijama.

6 OPERATIVNI PLANOVI

6.1 Akcijski plan

Dati hodogram implementacije predloženih projekta prema sljedećoj tablici.

Tablica 6. Akcijski plan

SC	Naziv projekta	Godine provedbe projekta				
		1.	2.	3.	4.	5.
SC1	Postavljanje manjih(plutajućih) vezova na Neretvi kako bi se rekreativci koji plove Neretvom mogli odmoriti, razgledati centar grada, plantaže i sl.					
	Promoviranje ušća Neretve i grada Opuzena					
	Izgradnja i opremanje biciklističkih staza na području grada Opuzena te uvrštavanje na međunarodne biciklističke stranice i rute					
	Poticanje otvaranja izgradnje smještajnih kapaciteta kategoriziranih sa bike&bed oznakom					
	Na mapiranim biciklističkim stazama označiti atrakcije koje vrijedi posjetiti /vidjeti/degustirati					
	Opremanje javne plaže na ušću Neretve osnovnom komunalnom infrastrukturom					
SC2	Uređenje i rekonstrukcija Starog mosta					
	Dodatna promocija postojećih manifestacija na turističkim sajmovima					
	Uređenje prostora na glavnom trgu za potrebe turističkog informativnog centra					
	Uređenje prostora muzeja za skulpturu carice Livije					
	Napraviti aplikaciju koja će posjetitelje voditi kroz grad i "pričati priču" o prošlosti i načinu života u dolini Neretve					

SC	Naziv projekta	Godine provedbe projekta				
		1.	2.	3.	4.	5.
	U suradnji sa TZ susjednih gradova i općina uvrstiti Opuzen kao jednu od zaustavnih točaka na organiziranim turističkim turama					
SC3	Označiti vinske ceste i plantaže mandarina sa posebnom ponudom, te ih ucrtati na karte koje se mogu posjetiteljima dijeliti u planiranom turističko-informativnom centru					
	Promovirati vinske ceste i plantaže mandarina na društvenim mrežama i drugim primjerenim kanalima kako bi se približili ciljanim skupinama					
	Poticati otvaranje kušaonica i ugostiteljskih objekata u sklopu OPG-ova					
	Osmisliti cjelovitu ponudu po promotivnim cijenama u kojoj će posjetitelji za vrijeme dvodnevnog boravka moći posjetiti plantaže mandarina i vinograde, sudjelovati u berbi i degustirati proizvode					
	Osmisliti ponudu kojom će se turisti upoznati sa pripremom tradicionalnih jela, načinom lova ribe i sl. u sklopu postojećih manifestacija a ujedno imati priliku vožnje Neretvom, sportske aktivnosti i sl.(vikend kulinarska natjecanja-uberi, ulovi, pripremi)					
Kako mandarine nose oznaku izvornosti potrebno je dodatno raditi na promociji i jedinstvenom pakiranju proizvoda koje će turisti ponijeti sa sobom kao suvenir						

6.2 Financijski plan

Dati raspodjelu sredstava potrebnih po godinama za implementaciju predloženih projekta prema sljedećoj tablici.

Tablica 7. Financijski plan

SC	Naziv projekta	Iznosi po godinama promatranja				
		1.	2.	3.	4.	5.
SC1						
SC2						
SC3						
Ukupno						

POPIS SLIKA

Slika 1. Prostorni smještaj grada Opuzena u Dubrovačko-neretvanskoj županiji i na karti Republike Hrvatske	7
Slika 2. Snimka doline Neretve iz zraka; Crne liske	9
Slika 3. Lijevo župna crkva sv. Stjepana prvomučenika; Desno crkva sv. Roka.....	10
Slika 4. Trg kralja Tomislava u Opuzenu	11
Slika 5. Manifestacija Neretvanska brudetijada	14
Slika 6. Maraton lađa	14
Slika 7. Manifestacija dani mandarina	15
Slika 8. Neretva kiteboarding	16
Slika 9. Geografski položaj Grada Opuzena u odnosu na obližnje destinacije i prirodne resurse.....	22
Slika 10. Pregled asocijacija na grad Opuzen kao turističku destinaciju.....	34

POPIS TABLICA

Tablica 1. Prosječni ljetni dnevni promet na promatranim brojačkim mjestima	8
Tablica 2. Kalendar manifestacija.....	12
Tablica 3. Profil turista u Hrvatskoj i Dubrovačko-neretvanskoj županiji prema istraživanju TOMAS ljeta 2017.....	23
Tablica 4. SWOT analiza.....	25
Tablica 5. Strateške odrednice	27
Tablica 7. Akcijski plan.....	37
Tablica 8. Financijski plan	39

POPIS KORIŠTENIH AKRONIMA

DNŽ	Dubrovačko-neretvanska županija
GP	Granični prijelaz
LU	Lovačka udruga
RH	Republika Hrvatska
TZ	Turistička zajednica